

Länstyrelserna

Kronobergs län

Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin

Redovisning av regeringsuppdrag, dnr. 218–515–2022

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Kronoberg har på uppdrag av regeringen samordnat revideringen av länsstyrelsernas regionala förvaltningsplaner för vildsvin. Samtliga länsstyrelser med vildsvin har fastställt eller kommer inom kort att fastställa sina regionala förvaltningsplaner.

Den nationella förvaltningsplanen för vildsvin har varit en viktig utgångspunkt för arbetet. En avgörande del i samordningen har varit den vägledning för revideringsprocessen som Länsstyrelsen i Kronoberg tagit fram. I utvecklingen av modellen involverades markägare, jägare med flera samt vilthandläggare vid fem andra länsstyrelser. Samarbetet har varit framgångsrikt.

I vägledningen, som länsstyrelserna haft stor nytta av, har vi förordat ett adaptivt arbetssätt och att länsstyrelserna ska sätta tydliga mål för förvaltningen av vildsvin. Förutom statistiken för viltolyckor saknas data att utgå ifrån vid förvaltning. Den data som finns idag, om vilka skador vildsvin orsakar på grödor och anläggningar samt populationens utbredning och storlek, baseras i hög grad på uppskattningar eller upplevelser. Det finns ett behov av metodutveckling för att följa vildsvinsstammen och skadenivåerna. Det skulle ge möjlighet att få en bättre vildsvinsförvaltning.

Utöver vägledningen har vi genomfört en enkät som visar att länsstyrelserna vill fortsätta att arbeta aktivt med vildsvinsförvaltning. Det är en god grund för arbetet med att genomföra förvaltningsplanerna. En viktig slutsats är att målsättningarna i förvaltningsplanerna begränsas av bristen på bra statistik. Nya satsningar inom det området behövs för att åstadkomma en hållbar vildsvinsförvaltning som bidrar till livsmedelsstrategin.

Processen för revideringen av planerna har varit tydlig och präglats av delaktighet. En påtaglig effekt är bättre dialog inom länsstyrelserna och mellan olika intressenter. Avgörande för förvaltningen av vildsvinen är vilka förutsättningar som kommer att finnas de kommande åren, till exempel: vildsvinsstammens utveckling, data om vildsvinsstammen, uppdrag till länsstyrelserna och andra aktörer, befintliga och nya regler. Det utvecklade samarbetet mellan myndigheter, kommuner, markägare, jägare, livsmedelsföretagare och andra intressenter skapar, förutom själva förvaltningsplanerna, en bra förutsättning för genomförandet.

Uppdraget är en del av regeringens vildsvinspaket 2021-2025. Länsstyrelsen i Kronoberg har varit sammankallande i samarbetet med övriga myndigheter som har uppdrag i vildsvinspaketet. Samverkan har genomförts med övriga myndigheter löpande på projektledarnivå. Chefsmöten och dialog med uppdragsgivaren, Näringsdepartementet, har genomförts. I samarbetet har även Naturvårdsverket deltagit från och med slutet av 2021.

Innehållsförteckning

Revidering av regionala förvaltningsplaner för vildsvin	1
Sammanfattning	2
Uppdraget	4
Genomförande	5
Metod 5	
Kommunikation och dialog med länsstyrelserna	5
Resultat	7
Var vägledningen till nytta?	7
Deltog lokala aktörer?	7
Ska länsstyrelsen arbeta aktivt med vildsvinsförvaltning?.....	8
Har de regionala förvaltningsplanerna tydliga regionala målsättningar?	8
Kommentar	10
Bilagor	11

Kontaktperson:

Ulf Larsson

Projektledare, Naturskyddsenheten på Miljöavdelningen

E-post: ulf.larsson@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Kronobergs län / County Administrative Board of Kronoberg

SE-351 86 VÄXJÖ / Telefon: +46(0)10 223 70 00

Besöksadress: Kungsgatan 8, Växjö

www.lansstyrelsen.se/kronoberg

Vår vision: ”Ett mer hållbart Kronoberg där människor och företag växer tillsammans.”

Uppdraget

Regeringen uppdrog 2020-04-09 åt länsstyrelserna att genomföra åtgärder i vildsvinspaketet inom ramen för livsmedelsstrategin.¹

Det uppdrag som vi nu redovisar var formulerat så här:

”Länsstyrelsen i Blekinge län, Dalarnas län, Gotlands län, Gävleborgs län, Hallands län, Jönköpings län, Kalmar län, Kronobergs län, Skåne län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Värmlands län, Västmanlands län, Västra Götalands län, Örebro län och Östergötlands län ska, utifrån Naturvårdsverkets revidering av den nationella förvaltningsplanen för vildsvin, revidera de regionala förvaltningsplanerna för vildsvin. Arbetet ska samordnas av Länsstyrelsen i Kronobergs län. De regionala förvaltningsplanerna ska ha tydliga regionala målsättningar för vildsvinsförvaltningen. I arbetet med revidering av de regionala förvaltningsplanerna ska relevanta lokala och regionala aktörer bjudas in att delta.

Länsstyrelsen i Kronobergs län ska samordna redovisningen av förvaltningsplanerna till regeringen (Näringsdepartementet) senast den 31 januari 2022. För 2021 beräknas 1 miljon kronor för åtgärden.”

---

¹ Regeringsbeslut 2020-04-09 N2020/01011/DL, N2019/03259/DL (delvis), N2017/06252/JL (delvis).

Genomförande

Metod

Vi valde att samordna länsstyrelsernas arbete med att revidera de regionala förvaltningsplanerna genom att inledningsvis ta fram en vägledning riktad till länsstyrelserna. Tanken bakom detta arbetssätt var att istället för att alla länsstyrelser genomför samma arbetsuppgifter effektiviserar vi arbetet genom att en arbetsgrupp fördjupar sig i uppdraget och delar med sig av vad den kommer fram till. Arbetsgruppen bestod av en grupp vilthandläggare från sex länsstyrelser med erfarenhet av vildsvinsförvaltning.

Utgångspunkter för arbetet var bland annat den nationella förvaltningsplanen för vildsvin som Naturvårdsverket tagit fram, befintliga regionala förvaltningsplaner för vildsvin och erfarenheter av vildsvinsförvaltning i praktiken.

Intressenter involverades i dialoger redan inför framtagningen av vägledningen. Vi gav intressenterna möjligheter att i ett första steg fritt uttrycka sig och i ett andra steg lämna synpunkter på ett utkast till vägledning där vi helt eller delvis tagit hänsyn till de synpunkter som lämnats.

Det är många intressenter inom vildsvinsförvaltningen med många olika uppfattningar. Såväl i vägledningen till länsstyrelserna som i länsstyrelsernas respektive förvaltningsplaner har avvägningen mellan dessa ståndpunkter varit central för att lyckas med arbetet med att lägga grunden för den framtida förvaltningen.

Kommunikation och dialog med länsstyrelserna

Länsstyrelsen i Kronobergs län har vid ett flertal tillfällen informerat berörda chefsnätverk om uppdraget. En prioriterad målgrupp för information om detta uppdrag har varit nätverket för vilthandläggare. Nätverket består av ett hundratal medarbetare vid länsstyrelser i hela landet. Förutom att informera om regeringens vildsvinspaket, de konkreta uppdragen i detta till länsstyrelserna har vi även arrangerat ett seminarium om sjukdomar hos vildsvin.

Information om uppdraget och erbjudandet om att använda vägledningen som togs fram mejlades till de involverade länsstyrelserna enligt följande:

- Den 23 februari 2021 kommunicerade vi uppdraget och den övergripande planeringen.
- Den 19 mars 2021 informerade vi om att ”Vägledning för att ta fram eller revidera regionala förvaltningsplaner för vildsvin” fanns tillgänglig på en gemensam intern samarbetsyta. På den samarbetsytan har även befintliga

förvaltningsplaner, utkast till reviderade förvaltningsplaner och beslutade reviderade förvaltningsplaner funnits tillgängliga sedan i mars 2021.

- Den 22 oktober påminde vi om uppdraget och inhämtade status för arbetet med att revidera förvaltningsplanerna. Vi informerade även om att Länsstyrelsen i Kronoberg skulle redovisa resultatet av uppdraget samlat senast den 31 januari 2022.

Resultat

Av de 17 län som fick i uppdrag att revidera den regionala förvaltningsplanen för vildsvin har 15 län genomfört revideringen. Två län genomför revideringen 2022. Ett län, Gotland, har avstått från att genomföra revideringen eftersom det saknas vildsvin inom länet.

Tabell med genomförda revideringar av förvaltningsplaner per län

Län	Revidering genomförd	Lokala aktörer deltog	Beslutad av Viltförvaltningsdelegationen
Blekinge	Ja	Ja	21-dec-21
Dalarna	Ja	Ja	24-nov-21
Gotland	Nej	Annat	Nej, saknar vildsvin i länet.
Gävleborg	Ja	Ja	12-nov-21
Halland	Nej	Ja	Planerad för beslut den 1 april 2022.
Jämtland	Nej	Nej	Nej, ingår inte i uppdraget.
Jönköping	Ja	Ja	24-nov-21
Kalmar	Ja	Ja	27-nov-21
Kronoberg	Ja	Ja	17-dec-21
Norrbotten	Nej	Nej	Nej, ingår inte i uppdraget.
Skåne	Ja	Ja	08-dec-21
Stockholm	Ja	Ja	29-nov-21
Södermanland	Ja	Ja	01-dec-21
Uppsala	Ja	Ja	07-dec-21
Värmland	Ja	Ja	04-jan-22
Västerbotten	Nej	Nej	Nej, ingår inte i uppdraget.
Västernorrland	Nej	Nej	Nej, ingår inte i uppdraget.
Västmanland	Ja	Ja	26-nov-21
Västra Götaland	Ja	Ja	24-nov-21
Örebro	Ja	Ja	12-nov-21
Östergötland	Ja	Ja	Planerad för beslut den 2 juni 2022.

Var vägledningen till nytta?

Samtliga län uppger i vår enkät att vägledningen som togs fram i början av året var till nytta. Den har använts i arbetet med revideringen tillsammans med den tidigare befintliga regionala förvaltningsplanen och den reviderade nationella förvaltningsplanen för vildsvin 2020–2025.

Deltog lokala aktörer?

Samtliga län uppger i vår enkät att lokala aktörer har deltagit i revideringen. I vissa län har man ansett att lokala aktörer har tillräcklig representation inom ramen för respektive viltförvaltningsdelegation. Ett vanligt förekommande grepp

har varit att en arbetsgrupp eller referensgrupp med deltagare från länens viltförvaltningsdelegationer deltagit aktivt i arbetet med revideringen.

I flera fall har planen skickats ut på remiss i länet. I Kronobergs län har ett arbetssätt med dialoger med regionala intressenter använts. Intressenterna som tagits fram i en intressentanalys bjöds in till ett par timmars dialog där de kommenterade förberedda frågeställningar och fritt kunde lämna egna synpunkter inför framtagandet av den regionala förvaltningsplanen. När sedan ett utkast till plan hade tagits fram gavs intressenterna möjlighet att kommentera innehållet ytterligare en gång. Inför fastställandet av planen i den regionala viltförvaltningsdelegationen bereddes den ytterligare i dialog med en arbetsgrupp ur viltförvaltningsdelegationen.

Länsstyrelserna har överlag fört dialog och inhämtat synpunkter från olika verksamheter som varit relevanta. Arbetet har drivits av vilthandläggare som inhämtat synpunkter från kollegor internt inom länsstyrelserna, till exempel kollegor som arbetar med frågor kopplade till landsbygd, foder- och livsmedelskontroll, veterinärverksamhet eller kulturmiljöer.

Ska länsstyrelsen arbeta aktivt med vildsvinsförvaltning?

Vi har ställt frågan om respektive länsstyrelse kommer att arbeta aktivt med vildsvinsförvaltning i framtiden. Så gott som samtliga svarar ja. Någon länsstyrelse vet inte. I den fortlöpande dialogen med länsstyrelserna har det framkommit att man ser behov av insatser men att det samtidigt saknas uppdrag och resurser för att gå in i vildsvinsförvaltning på samma sätt som i förvaltningen av till exempel älg.

Förstärkningen av landsbygdsprogrammet (LBP) som presenterades i augusti har inneburit möjligheter att arbeta mer aktivt med vildsvinsförvaltning. I vilken grad förstärkningen av LBP ger resultat i form av investeringar i livsmedels- eller vildsvinskedjan samt samverkansinitiativ återstår att se.

Har de regionala förvaltningsplanerna tydliga regionala målsättningar?

I uppdraget till länsstyrelserna skriver regeringen att ”De regionala förvaltningsplanerna ska ha tydliga regionala målsättningar för vildsvinsförvaltningen.” I vägledningen höjde vi ambitionsnivån ytterligare ett steg och förordade målformulering enligt modellen SMART. Målen är då specifika, mätbara, accepterade, relevanta och tidsatta. Med anledning av vildsvinsstammens utveckling finns det behov av tidsatta nationella resultatmål. Detta slås fast i den nationella förvaltningsplanen för vildsvin, resultatmålen är en viktig del i den reviderade nationella förvaltningsplanen för vildsvin.

Målen i den nationella planen har fått genomslag i de regionala förvaltningsplanerna. I den mån det finns data att utgå ifrån, som när det gäller trafikolyckor med vildsvin, finns det en beredvillighet att tidsätta och bestämma vilket resultat man vill uppnå i de regionala förvaltningsplanerna. Detta är tydligt vid en genomläsning av hur länsstyrelserna följt upp det första resultatmålet i den nationella planen som handlar om trafikolyckor med vildsvin. I den nationella förvaltningsplanen lyder målformuleringen ”År 2025 är antalet trafikolyckor med vildsvin inblandade färre än 3 000 per år.” Länsstyrelserna har valt att formulera de regionala målsättningarna för antalet trafikolyckor med vildsvin med viss variation. Några länsstyrelser har formulerat målet som att, från planperiodens början till slut, ska antalet trafikolyckor med vildsvin minskat med en viss procentsats, några har formulerat målet som att antalet trafikolyckor med vildsvin inte ska överstiga ett specifikt antal vid planperiodens slut, några har formulerat målet som att, sett till treårsmedelvärden, ska antalet trafikolyckor med vildsvin minska årligen och även till planperiodens slut och några har stannat vid att eftersträva en ospecificerad minskning av antalet trafikolyckor med vildsvin.

För det andra resultatmålet i den nationella förvaltningsplanen lyder formuleringen ”År 2025 har kostnaderna för vildsvinens skador på jordbruksgrödor halverats och är mindre än 500 miljoner kronor per år.” Flera av länen följer resultatmålet i den nationella planen och sätter mål om en halvering av skördebortfall samt kostnader. Det har dock under arbetet med detta mål funnits en osäkerhet om hur det nationella målet beräknats eller hur ett motsvarande regionalt mål ska kunna beräknas. Därmed har vissa länsstyrelser stannat vid att sätta mål om en ospecificerad minskning av skador på jordbruksgrödor. Länsstyrelsen i Kalmar har anlagt ett annat perspektiv och formulerat målet som att ”En normal växtföljd ska kunna bedrivas inom jordbruket utan en för stor negativ påverkan från klövviltet.” och Länsstyrelsen i Kronoberg har formulerat målet som att ” År 2023 är minst en regional inventering av vildsvinsskador i Kronoberg genomförd och en accepterad regional skadenivå fastställd. År 2025 har Länsstyrelsen i Kronoberg bidragit till en nationell metod för inventering av skördebortfall orsakad av vildsvin och påbörjat implementering av den.” Länsstyrelsen i Kronoberg menar att vi behöver kunna mäta skördebortfallet med större säkerhet än vad vi kan idag för att precisera mål i förvaltningsplanen.

Vid en genomläsning av länsstyrelsernas regionala mål är det tydligt att flertalet länsstyrelser utgår från målen i den nationella förvaltningsplanen. Några av länsstyrelserna har dessutom formulerat ytterligare mål, dessa rör bland annat:

- Rapportering av fällda vildsvin till viltdata.se.
- Åtgärder mot afrikansk svinpest.
- Kraftig minskning av populationen.
- Utökade möjligheter för jägare att lämna in fällda vildsvin till anläggningar.

- Avskjutningens omfattning och inriktning.
- Testning för trikiner och cesium.
- Ökad kunskap.

Totalt sett ger en genomläsning av de regionala förvaltningsplanerna bilden att det råder en samstämmighet mellan länen i hur den regionala förvaltningen av vildsvinen kan drivas. Rent tekniskt varierar det i viss mån mellan planerna hur olika frågor framställs och hur detaljerat ett ämne behandlas.

Länsstyrelsen i Södermanland har sammanfattat sin målsättning och skriver i förvaltningsplanen: ”Målet för vildsvinsförvaltningen är att åstadkomma en kontrollerad population av vildsvin som är anpassad till, och i balans med, lokala förutsättningar. Förvaltningen ska ha ett adaptivt förhållningssätt, det vill säga att förvaltningen anpassas efter rådande förhållanden. Stammen ska hållas på en sådan nivå att den har en rimlig påverkan på lantbrukares val av grödor och produktion, att antalet vildsvinsolyckor i trafiken minskar, samt för att risken för spridning av ASF blir mindre.”.

Kommentar

Länsstyrelsen i Kronoberg konstaterar att den framtida vildsvinsförvaltningen har många *beroenden*. Ett sådant beroende är ikraftträdandet av den föreskrift som bland annat ger jägare rätt att leverera kött av vildsvin direkt till konsumenter.

Ett annat viktigt beroende handlar om ökad tillgång till data att utgå ifrån vid formuleringen av mål för vildsvinsförvaltningen. Utvecklingen av metoder för inventering av såväl skador på grödor och anläggningar samt för att mäta vildsvinsstammens storlek och utbredning är nödvändig för att de mål som ska sättas för den framtida förvaltningen av vildsvinsstammen är relevanta och mätbara.

Bilagor

Bilaga 1. Vägledning för att ta fram eller revidera regionala förvaltningsplaner för vildsvin, Länsstyrelsen i Kronoberg, 2021-03-19

Bilaga 2. Naturvårdsverkets reviderade nationella förvaltningsplan för vildsvin 2020–2025, ISBN 978-91-620-6921-6

Bilaga 3. Översikt över målen i länsstyrelsernas regionala förvaltningsplaner 2022–2025

Bilaga 4. Länsstyrelsernas reviderade förvaltningsplaner, för närvarande 15 av 17 förvaltningsplaner klara.

